„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију,
а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. Л. Дунђерског, у дунавској улици бр. 15

Рукописи се не враћају

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: ф. 12 или 30 дин.
на по године: ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

Број 92. У Новом Саду, у четвртак 6. (18.) августа 1898. Година XIV.

Криза одгођена.

Ових дана збивали се важни догађаји у нашој монархији. Заједнички, угарски и аустријски министри, бавили се у Ишлу, где се водили преговори о томе, како да се монархија извуче из неприлике у коју је запала кривицом њених државника. Краљ је примао министре неколико пута у аудијенцију; али се до споразума није дошло. Противности су и сувише заоштрене. Криза није уклоњена, само је за неколико недеља одгођена. Министри траже „луфта“, како би пронашли начин, да и козу превезу на другу страну реке и опет да спасу купус.

Нашим читаоцима је познато, како је ова неприлика искрсла. Аустријски парламенат не може да ради, те не може да одобри ни привредно поравнање између обе половине монархије. Годину дана крпило се с провизоријом, и аустријска влада хтела би у својој великој неприлици, да ту провизорију провуче још за годину дана. Аустријска влада пристаје и на то, да нагодбеним путем у смислу §. 14 аустријског устава спроведе поравнање.

Но Мађари су томе противни. Угарски министар-председник барон Банфи је изјавио, да он не може допустити, да се склопи поравнање нагодбеним путем, јер се § 14. аустријског устава противи државноправном поравнању од 1867. год. Исто тако не може примити ни то, да се провизорија продужи, јер по њиховом схваћању тако продужење противи се баш оном закону, на основу кога је лане у децембру у угарском сабору примљено поравнање. По том закону он има дужност, ако се не би благовремено закључило стално поравнање, да угарском сабору поднесе само таке предлоге, којима би се основала засебна угарска царина.

Барон Банфи има свој предлог, како да се савлада тешкоћа. Угарски сабор би закључио, да се у Угарској од 1. јануара 1899. подигне царина; али би уједно закључио, да за аустријске земље важи царинарска слобода. Уједно би се суштина закона о привредном поравнању путем угарске легислативе за Угарску засебно усвојила, али с тим додатком, да би та одређења донде важила, док у Аустрији постоје. Ако би Аустрија учинила какве промене, онда и угарски сабор има права да учини онаке промене, какве за добро нађе. Тиме би Угарска постигла, да одржи привредну заједницу с Аустријом, те ипак да спасе своје право на самостално опредељење у привредним одношајима; поред тога не би се Угарска морала бринути, како ће се поравнање утврдити у Аустрији, да ли законом или наредбом, то би њој било свеједно.

Барон Банфи добро рачуна, ако само успе. Он би спасао све оне користи, које Угарска добија с новим поравнањем, а подизање квоте не би се могло извести, што би служило Аустрији за накнаду; јер би круна то повишење морала изрећи, пошто у смислу закона, ако се обе стране не погоде, круна изриче, колика да буде квота, а она то учинити неће.

Око тога се врзе спор. Аустријска влада не прима те Банфијеве предлоге, и сад круна има да каже, на „коме је царство.“

Краљ још није изрекао своју одлуку, и тиме је криза одгођена. Како ће се даље развијати ствари, не може се знати. То се само зна, да услед ових силних и непрекидних трзавица јако пати углед и значај монархије у свету.

Учитељски подмладак.

У последње време сомборској учитељској школи посвећено је у јавности више чланака, који с мање-више среће критикују и претресају овај једини наш завод ове врсте у ужој Угарској. Па баш с обзиром на ту околност очекивао би човек, да се о том нашем јединчету увек с највећом пажњом и обазривошћу говори; да г. г. критичари имају на уму све оне прилике и неприлике, с којима исти завод има да се бори.

Али на жалост није тако! Из године у годину о великом одмору појављују се по јавним гласилима нашим „хронични“ чланци, — зар сведоци, да је и опет једно коло „захвалних“ ученика оставило тај завод, — чланци, у којима се најмање води рачуна о лепом гласу и угледу самог завода, чиме се широм отварају врата и управо изазива мешање државних органа у унутарњи живот те учитељске школе.

Није нам намера овде опширније се освртати на те испаде, само хтедосмо констатовати, да се оваким поступком самој ствари много више шкоди, но користи.

Но огрешили бисмо се о истину, кад не би признали, да је у овом предмету пало и озбиљних речи и стварних разлога, који смерају истинском бољитку учитељске школе и омладине. Међу такове убрајамо и чланак г. проф. М. Калића „Наши народни васпитачи“ у 90. броју овог листа, где г. професор истиче заиста лепе мисли, племените намере. Језгро чланка је, да на учитељски (и свештенички) позив шаљемо најодабранији део омладине своје, како би тим обезбеђенији били у великој културној борби, коју имамо да истрајемо. Намера без сумње лепа, родољубива, узвишена!

Па и разлог, који је г. Калићу перо у руке утиснуо, појмљив је. Он је тамо на врелу, одакле народ своје учитеље добија; будући народни васпитачи су му сваки дан пред очима, те их добро може познавати. И баш та околност највише поткрепљује наводе г. професора и уверава нас, да слика, тамо оцртана, није претерана; нарочито сад, кад се у исту школу примају и питомци без прописана 4 разр. средњих завода, које може да замене пријамни испит. Истина је, вели се да је овај испит строг, али је и то истина, да је тиме знатно снижен досадањи ниво учитељског образовања. Јер кад је Шк. Савет, руковођен оскудицом у учитељима, дозволио ове ванредне мере, нема сумње, да иста оскудица мора да ублажава и саму ту „строгост“ приликом пријамног испита. Једно је што нас теши, да се тако чинило још много пре нас и на мађарским препарандијама, али је то слаба утеха!

Факт тај, да учитељска школа добија сада лошији материјал но пређашњих година, није околност, која би нас пријатно дирнула, а г. г. професорима даје без сумње више посла у обрађивању прописаног наставног градива јер појмљиво је, да онај, који није систематски свршио преднауке, него је околишом ушао у завод, може бити вредан и из појединих лекција ревносно се справљати, али у правилном схватању изложеног наставног градива, као целине увек ће рамљати, нити ће имати јасног прегледа. А од тога ће патити највише народна настава.

Но можда ће нам ко пребацити, да је излишно било ову тужну слику оцртати, кад тиме нити ће се подићи једном снижени ниво образовања учитељског подмлатка, нити ће се укинути пријемни испити. Но то нам и не беше намера. Са постојећим стањем и ако не задовољни, али смо бар примирени, јер је оно изазвано невољом, која треба јачег лека. Јер заиста „најодабранији део омладине наше“ све дотле ће избегавати трновиту стазу учитељског позива, или ће тек невољом гоњена ступити на њу, догод се саразмерно 8-годишњој спреми и учитељске плаће не повисе.

Али и дотле зар да кукамо ништа не радећи и да останемо на новинарским чланцима? Зар да се измиримо са назатком овим и да шаљемо апеле истина родољубиве, али без наде на остварење? С тим држим да се ни један пријатељ школства неће задовољити, но смо без разлике сви прожмани мишљу, да, у колико су нам школе више изложене ингеренцији и пресији од стране државних власти, у толико нам учитељи морају бити спремнији и одушевљенији, да им рад њихов буде најбоља обрана.

За постигнуће те сврхе, а с обзиром на горе изложене околности, излазим на среду с овим конкретним предлогом, да се оснује (recte: обнови) књижевно друштво учитељских приправника: „Венац“, где би ђаци учит. школе допуњавали односно даље развијали своју у завод донесену спрему књижевним покушајима. У овом правцу чињени су и пређашњих година покушаји, али се ови разбише о бојазан од политичне власти. Но за страх овај не видимо основана разлога, кад ова установа постоји на свима држ. средњим заводима; штатути, потврђени од државних власти, умеће истој обезбедити довољно права надзора, а и сама личност г. управитеља и г. г. професора довољна је гаранција, да би се пут законитости строго одржао.

Значај ове установе није локалан, утецај њен се не би ограничавао само међу заводске зидове, она би била позвана, да санира рану, задату образовању учит. приправника.

Уз мађарске препарандије, које примају питомце на основу пријамног испита, постоји приправни течај, где се справљају ученици без довољне предспреме за при-

ЛИСТАК.

Пре педесет година.

Од г. Михаила **Вурдеље** добили смо ово писмо:

На страни 3. Вашег цењеног листа бр. 86. од о. г. стоји писано, како су Срби 20. јула 1848. на мађарске опкопе код Врбаса ударили, мислећи да тамо топова нема, и да је код те прилике народни потпоручник Новак Николашев, који је управљао топовима, одликовао се. Тај исти Новак Николашев пао је после јуначки код чувеног свога топа, 18-фунташког „Жује“ — дана 5. марта 1849. п. н. код тако зване каполне; а ево на који начин. Једног лепог дана добије шајкашки баталион под командом капетана Стеина заповед, да се из Бајмока наспрам Суботице крене и да с ове стране баре, која Бајмок од Суботице дели на форпоште успостави. То је било 4. марта 1849. г. после подне. Учинивши тако, тек што је баталион ту пренокио, али већ ујутру рано чујемо ми Варадинци, такођер један баталион, да је непријатељ на Шајкаше ударио, јер су топови љуто грували. Ми Варадинци кренемо се њима одма у помоћ, али док смо ми тамо приспјели, беху се Шајкаши испод Суботице сасвим заморени већ и натраг вратили, јер Мађари, кад су наше надражили, нису хтели ни једнога топа, и ни једне пушке да избаце, него су ретерирали у један мах управо до у Суботицу, а Шајкаши се опет с ове стране баре натраг повукли, где су већ и нас Варадинце затекли. Ту заједнички полежемо на земљу да се одмарамо; ми Варадинци лево, а Шајкаши десно од ћуприје. Било је ту доста кола и на њима буради вина; било је ту доста престављених лонаца са живином, која је са разних салаша већ набављена била; било је ту хлеба и других ствари што војска треба, нагомилано на шајкашкој страни; али ми Варадинци не имадосмо ништа, јер смо тек били од Бајмока њима у помоћ стигли. Они су дакле по мало глоцкали и трошили, докле смо ми онако на празно ту лежали.

Али око подне дођоше једна кола наша, на којима је наш командант, пензионирани мајор Драгић из Старе Пазове седио, и, тек што је стао, нас ословио: „Ево сам Вам, господо, донео печено јагње и неколико боца вина-печујца из попина подрума.“

Ми онако огладнели, како смо већ на земљи код једног салаша лежали и сунчали се, скочимо тамо, да видимо и примимо, што смо добили, али на један мах неко повиче: „Ено Мађара — ено Мађара!“ На то мајор заповеди мени: „Дете Вурдеља! један топ на њих испалите!“

Ја онако гологлав, како сам већ био и без сабље, узмем један топ, дам га напунити, нанишаним га сам и дадем опалити, не знајући, шта ће се из те шале излећи. Али моји ти Мађари не ретерирају као пре подне, него развише против нас сву своју војну силу, коју су у Суботици имали. Ту беше артилерије, ту је кавалерија, ту је инфантерија, једном речи, развиде се дугачак убојни ланац са отвореном жестоком ватром пред нашим очима. Исти Николашев имао је 13 топова, један је био 18-фунташ, а остали мањег калибра. Ја сам имао у ватри само једну 7-фунташку хаубицу и два 3 фунташка топа, с којима сам нашем сретном спасенију — као што ће се после водити — више допринео него-ли пок. Николашев са својих 13 топова.

Како горе рекох, ја опалих дакле на заповед мајорову први топ; али онај час мађарски топ одговара и разви се на све стране и од сваке врсте оружја жестока ватра. Николашев, мислећи пак, да ће то као и пре подне бити, похита одма са топовима преко баре, не знам је-ли са свима, али толико знам, да је жутог и новог 18-фунташа преко ћуприје пренео био, јер је ту одма и погинуо и овај топ са још мања два изгубио. Убио га је један мађарски солдат, који се је био до за један бирцуз довукао, који је одма десно близу пред ћупријом стајао.

Генерал Тодоровић, који је онда у Т. Кањижи као наш врховни заповједник стајао, писао је после и жалио се у својој заповеди овако: „der 18-pfünder prangt jetzt in Szegedin, wo er noch manchen braven kaiserlichen Krieger niederschmettern wird“.

Па и дан данас још се увек о томе топу у Суботици као о неком чуду говори. Зато је већ вредно, да Вам ово опишем и да Вас на срећу Николашева опоменем, како је код Врбаса преварен био, да нема тамо топова, а код Бајмока да нема у Суботици много мађарске војске, јер су га Мађари лукаво пре подне на те мисли навели били.

Отворила се дакле на све стране жестока ватра. Наши команданти поседају одма у први мах ватре на кола, па одоше. Ми смо се борили и без наших команданата доста јуначки, све док нас нису Мађари савладали, те смо и ми морали леђа окренути, целу ноћ марширати и у зору с нашим командантима се у Сомбору састати.

Ја сам са моја три топа, од којих је један хаубица била, цело десно мађарско крило у шкрипу држао, и како сам после од једног Суботичанина овде у Митровици после 4—5 година слушати могао, да сам им са једном гранатом њихову једну кару са муницијом упалио и распрштио. Варадинци су се држали јуначки. На послетку даде тадашњи натпоручник Мојо Вукомановић пешадију у масу збити (Klumpen formiren) и тако се полагано натраг преко оних брежуљастих ледина, пуцајући и бранећи се, повлачити стадосмо, све док није ноћ наступила и Мађари се натраг повукли.

Од мртвих не знам колико смо имали, јер нисмо се имали кад обзирати, право рећи, бегали смо. Ретерирајући, ја сам по где који пут, ходећи напоредо са пешадијом, топове дао скинути, напунити и опалити, све док није пешадија поред мене промарширала и док нисмо већ изван домашаја мађарског гоњења измакли. То сам само видио, да је једно тане од мађарскога топа трима коњима, који су један пред другим под шајкашким топовима упрегнути били, у једном реду по једну ногу одбио и ти су после морали поубијани бити.

У Сомбору смо се онда задржали још неколико недеља под командом грофа Артура Нижана (а не као што неки пишу Алберта Нижана и који је лане у Загребу умрьо.) Онда

јамни испит. Код нас би предложено удружење ту услугу — и још и више — чинило са уштедом године дана.

Њоме би добила и заводска дисциплина, јер тактичним вођењем дала би се амбиција ученика скренути са клизава поља ексцедирања на племенитији, књижеван рад, те би отпала могућност тужбе. да је владање у опште незадовољавајуће.

Израђивањем писмених радња, проучавајући дела признатих педагога и разговором о њима без сумње да би стручна образованост ученика била потпунија, јер би се накрмила евентуална празнина у предспреми, односно систематски би се развили поједини дарови. Тиме би се спречило, да развој учитељског подмлатка скрене странпутицом, а педагошка књижевност би добила од ових потоњих учитеља ако и не махом писце, а оно вредније читаоце.

Предлог овај најискреније смера бољитку нашег учитељског подмлатка, а тиме иде у прилог жељи г. Калића, изреченој у поменутом чланку, с тога се тврдо уздамо, да ће г. професор овај предлог прихватити и на надлежном месту заступати, те тиме доказати, да му напредак учитељске школе и приправничке омладине заиста трајно на срцу лежи.

Учитељ.

Нови Сад, 5. августа 1898.

— **Управитељ српског народног позоришта**. Ми смо у своје време донели вест, да је др. Станоје Станојевић изабран за управитеља српског народног позоришта. Ми смо тај избор просто регистрирали, чувајући се сваког „форшуса“ у похвалу новог управитеља, знајући, да ће др. Станојевић својим делима показати, колико је он заслужио тај избор. Не би ни сада о томе избору говорили, да нас на то није изазвало писање неких српских и мађарских листова.

Пре свега да свршимо с „браћом“ Мађарима. Сви пештански листови донели су вест, да је новоизабрани управитељ нашег позоришта др. Станоје Станојевић панслависта. Бр, бр, бр, панслависта, тај ће са оних дасака, што свет значе, поткопати мађарску државу — тако ваљда мисле ти мађарски новинари. Међутим су криво разумели дошаптавање. Кроз телефон денунцијација нису добро чули. Јест нешто, али опет није тако. Др. Станојевић није панслависта; он је само — слависта! Оволико доста тим мађарским колегама. Озбиљно се о томе ни онако не може писати.

Српски листови опет пишу, како је нови управитељ „млад“, како се „није спремао“ за управитеља, како се г. Тона обишао и т. д. За чудо! годинама се расписује стечај за управитеља, нико се не јавља на то место, и то је било лепо и красно. Сад се јавља један млад, одушевљен, спреман Србин, сад се диже ларма. О „младости“ не ћемо ни да говоримо. Способност се не мери по годинама. А Станојевић је озбиљан, зрео млад човек, и тиме смо све рекли.

Али за бога „није се спремао“ за ту струку! Дакле доктор филозофије, који је содликом на бечком свеучилишту положио своје испите, који је досад с успехом радио у књижевности и новинарству, који није само сувопаран научењак, који је у повољним материјалним околностима живио шест година у Бечу и Петрограду, и имао прилике да види светска позоришта, — тај не може бити управитељ! А ко онда може? Како управитељи иначе постају, како је постао и г. Хаџић? Нема факултета за наше управитеље и глумце. Свуд се бирају спремни књижевници. Оно друго доноси пракса. Ми Срби имали смо само једну „школу“ и то за певаче — покојна слепачко-иришка академија, а и та је, као што знамо из Округићеве „Сећурице и шубаре“ одавна угинула. Али још нешто: каже се, да он „не ће моћи импонирати“ нашим „старијим“ глумцима. Збиља! Питајте славне бечке професоре Јагића и Јиречека, питајте Руварца и београдске научењаке, и књижевнике, да ли Станојевић са својом спремом може да импонира не само нашим глумцима, него и другом свету. У осталом, познавајући „младог“ дра Станојевића, уверени смо, да ће он знати импонирати и „старијим глумцима.“

А што се тиче г. Хаџића, он је добио протоколарно признање, његове праве заслуге признају се — па шта ће више?! Нико на свету није „ненакнадив“. Међутим наше позориште требало је једног управитеља, који ће се искључиво посветити њему, који ће млађаним жаром и вољом прионути на рад, који ће с јаком енергијом истребити злоупотребе. Ова промена беше нужна баш у интересу самог позоришта. „Паметном човеку комарац музика“ — вели наша изрека.

Треба да се радујемо, што се један млад, спреман човек латио овог тешког и неблагодарног задатка, и у место да га дочекамо с љубављу, ми му стављамо препреке. У нас све иде наопачке!

Један пријатељ нашег позоришта.

Политички преглед.

— **Аустрија**. „Словенски Народ“ тражи, да се средње школе у Штајерској, Корушкој, Крањској и Приморју сасвим словеначки организују. Настава, која би се имала само на словеначком језику давати, мора се проширити и на горње разреде, и све средње школе у тим земљама имале би добити словеначки званични карактер. Имају се постављати само словеначки професори, а уклонити непријатељски дошљаци.

— **Србија**. Указом краљевим седнице Народне Скупштине закључене су 3. (15.) о. м. Истим указом сазвана је ова народна Скупштина за 12. новембар о. г.

— **Србија и Црна Гора**. Са Цетиња јављају од 3. о. м.: Јуче на рођен дан Њ. В. Краља Србије, послао је кнез Никола Њ. В. Краљу Александру срдачну телеграфску честитку. У саборној цркви одслужено је благодарење, коме су присуствовали кнежевић Мирко, министар спољашњих послова, представници Русије, Бугарске и Грчке. Пред српским посланством свирала је војна музика српску химну.

— **Србија и Турска**. Из Цариграда се јавља, да је турски министар спољашњих послова Тефик-паша одговорио на ноте српскога посланика у Цариграду због арнаутских изгреда, да је Сад-Един-паша добио наредбу, да дође у Скопље и да поведе истрагу. Преговара се још о учешћу српскога делагата у тој истрази. Сад-Един-паша је отпутовао из Берана у Скопље.

— **Енглеска**. Досадањи државни тајник у министарству спољашњих послова („Foreign Office“), мр. Керзон (Curzon) који је у овом заседању доње куће а у тугаљивом питању о руско-енглеском спору у Кини морао да брани политику лорда Солзберија, напушта своје досадашње звање, да на место лорда Елгина прими звање поткраља од Индије. Још пре се говорило о намери лорда Солзберија, да Керзона постави на то важно место, али онда се слабо веровало у то, јер именовање једног човека, који није пир (peer), за поткраља у Индији, није обична ствар у Енглеској. До сада у дугом низу поткраљева од год. 1784. било је само три непира на том месту: сер Џон Лоренс, сер Анри Хардинг и лорд Уиљем Бентинк. Врло поштовани мистер Џорџ Натанаил Керзон је најстарији син четвртога барона Сирсдала. Каријеру своју почео је пре четрнајст година као приватни тајник Солзберијев; био је од 1891. до 1892. државни подтајник за Индију и путовао је по Средњој Азији, Перзији, Афганистану, Памиру, Сијаму, Индо Кини и Кореји, због чега је добио златну медаљу Географског Друштва. Те своје путове описао је Керзон у књигама, које се баве проблемима далекога истока, перзијског питања и Русима у Средњој Азији. Као наследника Керзонова у „Форен Офису“ спомињу Џорџа Вајндхема, пређашњег приватног тајника лорда Балфура. —

Седнице парламента закључене су. Престона беседа констатује, да су односи Енглеске са осталим великим силама једнако пријатељски; благодари парламенту, што је вотирао обилата средства за одбрану краљевине, истичући, како су тражене жртве истина тешке, но никако веће, него што то потребе садашњега времена изискују. —

Енглеска штампа, кад не може да се освети Кини, што пристаје уз Русију, сваљује сав свој јед на кинеског државника Ли-Хунг-Чанга, за кога Енглези држе, да је он једини узрок покорности кинеске владе према Русији и понижавању енглеских дипломата у Пекингу. Констатујући то, лист „Манчестер Гвардијан“ вели, да се намерава од пекиншке владе формално захтевати, да се Ли-Хунг-Чанг отпусти из царске службе, па онда ће се тражити да се Ли-Хунг-Чанг прогна из Пекинга. То ће се по свој прилици тим пре учинити, што је у последњој седници Чунг-Ли-Јамена, у расправи између британског посланика Макдоналда и министара, Ли-Хунг-Чанг жестоко напао Макдонолда и претио му, да ће кинеска влада дати Макдоналду пасоше и позвати га, да за што краће време отиде из Пекинга. Ако кинеска влада не би хтела казнити Ли-Хунг-Чанга, онда ће Енглези посести утврђења Таку и Тјенчин. Мисли се, да Русија Енглезе у том не би могла спречити (?)

Дописи.

—ј— **Ст. Бечеј**, 30. јула 1898. (Општинска припомоћ вероисповестима. — Општински прирез.) Данас је преломљена сламка преко једног старог обичаја, који је у нашој политичној општини од толико година владао. Обичај је био тај, да је политична општина давала годишњу припомоћ појединим вероисповестима, те су према томе из општинске благајне од прилике Чивути 2000 фор., католици 22,000 фор., а православни Срби 11,000 фор. добивали. Сад је томе крај учињен. На предлог представника дра И. Влаховића скупштина је данас скоро једногласно закључила, да се те ставке из прорачуна избришу, т. ј. да се речена припомоћ вероисповестима одузме, те ће по томе у будуће свака вероисповест сама своје учитеље и свештенике плаћати. У први мах изгледа овај закључак по Србе штетан, и предлог г. дра Влаховића са српског гледишта доста непатриотичан, те су некоји Срби представници: г. прота Борота, др. Војновић и И. Јелчић, парох, сигурно из тих мотива против њега гласали, али кад се ствар дубље посмотри, држим, да је исти предлог са српске стране био сасвим на свом месту, и да Срби тиме, што ће годишња припомоћ од 11,000 фор. у будуће отпасти, нису ништа изгубили, него су шта више у губитку.

Ми Бечејци одавно се тужимо, да је општински прирез од 103% несносив, па смо се обзирали и тражили помоћи, како да се том јадном стању доскочи. На ту цел беше и жупанија два поверљива човека у нашу средину изаслала, који су општинске рачуне, а особено изворе о дохотцима прегледали, и своје предлоге жупанији и представништву поднели, — но ево као што видимо, и само представништво се латило, да општински прирез на што мањи постоток сведе, јер је заиста 103% општинског прореза тако огромна свота, да јој у целој Угарској пара нема, и да се тај терет више сносити није могао.

Поглавито дакле из тога обзира, што ће се општински прирез тиме знатно смањити, држим — а то је моје немеродавно мњење — да је поменути предлог г. дра Влаховића сасвим уместан био, и да ми Срби за речених 11,000 фор., не треба да јадикујемо, јер ћемо овако, кад будемо сами плаћали своје учитеље и свештенике, боље изићи на крај; и то зато, што су Срби овде јачи у имању, па ма да су скоро у пола мањи на броју од осталих вероисповести, ипак су до сад према државном порезу толико исто плаћали општинског прореза, као друге вероисповести, те су из нашег новца плаћали и њихове учитеље и свештенике, давајући у име општинског прореза на ту цел годишње од прилике 8000 фор. у општинску благајну. Понављам — по мом мишљењу — боље је овако, т. ј. нека свака вероисповест плаћа своје учитеље и свештенике, јер зашто да ми, кад нас је мање на броју, плаћамо и оно, што је туђе, и што не мора бити. Ако сам на кривом путу са мојим мишљењем, радовао би се, кад би ме ко о противном уверио.

смо се из Сомбора кренули на батинску скелу и дошли под град Варадин, кога смо сретно и предају 6. септембра 1849. доживили.

У **Митровици**, 31. јула 1898.

Михаило Вурдеља,
бивши 1848. године управитељ топова у Илоку, Вуковару, Даљу, Осеку, Сомбору и Бајмоку и на Карагачи код Карловаца.

Последња молба.

(Из живота једног мог пријатеља).

Беше то у јесен године*. Једног кишовитог и мутног дана, седео сам у својој собици, читајући са слашћу црквене беседе једног чувеног проповедника нашег, — које су дуго чекале да се свету јаве — када ме на једном прекину у читању сестра, која уђе сва престрашена, и предаде ми затворени брзојав. Отворим га и прочитам ове речи:

„Ваш драги и једини пријатељ Војислав, а мој мили син ноћас умрьо. Дођите одмах.

Олга П., мати.“

Замолим сестру, да ми одмах спреми потребне ствари и истог дана кренух за С., одакле ми беше несретни друг Војислав.

*

Упознали смо се у VIII. разреду гимназије, јер бесмо тада школски другови. Беше то диван младић са угасито црним очима, бујном као поноћ црном косом, малих наусница, које му тако лепо доликоваху. Већ при првом састанку нашем заволели смо се. Нешто ми је у души говорило: „Ево, у овоме ћеш младом човеку наћи праварио пријатеља“. И заиста нисам се преварио. Свешто се више дружисмо, све је већма љубав наша расла, јер заиста он беше мио, искрен, пријатан, доброћудан и поштен до крајности, преко усана његових ни једном не пређе лажна реч, срце његово беше отворено и приступачно свима нама. Беше само слаб, и одвише слаб. Често ми са тужним изразом лица говораше, како осећа неку чудновату малаксалост и слабост телесну и тада би се горко осмехнуо и рекао: „Ај, Јоване, ја не истраја до краја!“ Сиромах! како сам га волео, како сам га жалио.!

Још два месеца па ево и свршетак те године. Мој пријатељ једнога дана оде са предавања кући, јер му беше на једанпут позлило. Одем к њему и затекох га бледог и замишљеног, руком покрио лице, а главу сагнуо доле.

— Шта ти је, Војиславе? Ти си се за кратко време чудновато променио. Ниси-ли озбиљно болестан?

— Имаш право — рече — тако је.

— Па зар одмах очајавати? Баш си велико дериште, тако не раде озбиљни младићи. Зашто си невесео? Имаш-ли штогод да ми кажеш?

Погледам га, а образи му дошли као зид бледи, очи некако упале, поглед не онако жив и јасан, но неодређен, чисто смућен.

— Војиславе!

— Чујем!

— Саслушај ме! Изгони из душе те твоје мрачне мисли, ако их имаде, ти ниси ваљда мало дете, које још мислити не зна. Зар се мора одмах умрети?

— Да · · рече . . . . Знам, да није тако. Но не осећам се добро ево већ неколико дана. Хтео бих кући. Сутра ћу . . не, данас, боље данас, је-л' и ти одобраваш? . . да, да данас ћу. Мати ће да ме чека. Ох, мати, мати! Слушај ме! Имао бих ти нешто рећи. Да, ти си ми пријатељ, теби ћу рећи. Ја љубим, ти знаш то, је-ли?

— Та да, мало ми је нешто познато.

— Јест љубим, љубим Даницу, нашег професора кћер Даницу, је-ли да је дивна Даница? И она мене љуби. Помисли, како ми је, кад помислим, да је морам оставити, можда за увек. А она не зна, и не слути зар?

Рече, а сузу му угледах, где се блиста.

— Видиш, пријатељу — прихватих ја — ја сам се преварио у теби. Никад не бих мислио, да си тако слаб, да се лако предајеш таким осећајима, који су ти кадри сузу изнудити. Твоје су речи тако детињасте, да се морам баш њима смејати.

Морао сам да га тешим, али видео сам, да је ствар озбиљна. Он беше јединац у мајке. Имађаше још два брата, али су ови већ давно умрли породичним насљедством несретне болести. Морадох се напослетку растати са њиме, те одох друговима да кажем, да ће нам Војислав кући ићи и замолим их, да буду сви на окупу, да га испратимо.

Тужан је то растанак, пун борбе душевне, пун истинског бола за љубљеним пријатељем.

*

Како ми беше у души, кад сам пошао на позив мајчин на последње виђење с пријатељем. Срце ми беше пуно бола. Зар збиља да се више никад не видимо. Боже мој, како је стрменит пут живота нашег, како је ништав живот човечји и то зар после читавог низа мучне борбе, тешких искушења?! Али да, мора се сваки захтев испунити, па зар не и вечни захтев божанског промисла „Земља си — и у земљу ћеш?“

Кад сам отишао, прво сам прегледао његове хартије. На маленом једном столу нађох његов дневник, у који је скоро све до последњег часа писао. Поглед ми падне на последњи листак из тога дневника, то као да беше опроштај зар са избраницом срца његова. Беху то слова дрхтавом руком исписана. Ево тих речи.

Петак 5./X.

Сада ми опет пред очи изиђе слика растанка са њоме. Стајали смо на врхунцу брега, посматрајући величанствен залазак сунчев и кад последњи румени зраци утонуше за даљна брда, ми кренусмо кући. Спуштала се божанствена летња ноћ. Свуда беше тихо и мирно, само се ветрић лаки нежно играше са свиленим праменом косе моје Данице. Ми причасмо једно другом слатке доживљаје минуле прошлости своје, час по би нас негде из далека за часак прекидала слатка песма веселе душе пастиркиње . . .

Како-ли беше тужно при том растанку? Како сам те, Данице, варао? Зар ниси видела бледо лице моје, или ако си видела, јеси-ли

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 5. августа 1898.

— **Долазак нашег домаћег пука у Нови Сад.** Јуче је наша варош тако рећи оживела. Силан свет је хитао на паробродску станицу у 2 сахата после подне, јер је у то доба био заказан долазак ц. и кр. 6. пешадиског пука. Но пароброд се закаснио, те су многи отишли кући, али ипак је на паробродској станици остало много света, да дочека госте; многи очеви и матере из околине, чији синови служе у пуку, такође су жељно очекивали долазак пароброда. После четири сахата тек стиже уз свирку музике пароброд, који пристаде уз обалу уз бурне поздраве многобројног грађанства новосадског. Међутим се на пристану искупила депутација ововарошког магистрата, на челу са сенатором и замеником градоначеоника г. Г. Месарошом, и сви официри новосадског и петроварадинског гарнизона. Кад је брод стао, изишао је командант пука, г. пуковник А. Вишинка, на челу официрског кора. Сенатор г. Месарош поздравио је пуковника и пук, на што је г. пуковник Вишинка одговорио кратко, али са пуно топлине; изразио је у име своје и у име целог пука најтоплију захвалност на оном искреном и срдачном дочеку, који је указан ц. и кр. 6. пуку у Новом Саду. Говор пуковников пропраћен је одушевљеним усклицима. Затим се пук постројио у ред, те уз свирку музике и уз симпатичне поздраве грађанства умаршира у варош. Дошавши пред магистратску зграду, пук стаде. Зачу се команда: „На молитву!“ Музика засвира дивну молитвену арију, која је у свачијем срцу морала пробудити побожност; свечана тишина владала је за време целе молитве. После тога су компаније дефиловале пред пуковником, па се разместиле по квартирима. У вече је музичка капела под управом свог капелника свирала пред магистратском зградом и том приликом је публика уживала у дивној и прецизној свирци пуковске музике, коју ово грађанство сад први пут слуша. Данас су сва три батаљона, што су сад на окупу у нашој вароши, била на вежбалишту иза железничког моста. Сутра, на Преображење, биће у славу рођен-дана Њ. В. цара и краља свечана служба божија на споменутом вежбалишту. Почетак службе је у 8 сахати пре подне.

— **Именовања.** Његово Величанство благоизволело је превишњим решењем од 3. августа п. н. 1898. за Хрватску и Славонију премилостиво именовати помоћног известитеља банског стола Лудвига пл. Рајзнера, правим већником банског стола; тајника стола седморице, Александра Раковца, замеником државног надодветника, а осечког државног одветника Драгутина Ђуричића, државним одветником у Загребу. — Даље су именовани судбеним већницима I. разреда котарски судци, односно судбени већници II. разреда: Андрија Милић, код кр. судбеног стола у Митровици, Антон Старчевић, за кр. судбени стол у Огулину; Сава Марковић, за кр. судбени стол у Госпићу; Др. Антоније витез Тајчевић, код кр. судбеног стола у Осеку; Игњат пл. Пејчић, код кр. судбеног стола у Загребу и Светозар Кушевић, за кр. судбени стол у Петрињи. — Државним одветницима именовани су: Мијат Хајм, за кр. судбени стол у Митровици; Александар Штохал, за кр. судбени сто у Огулину; Јосиф Суботић, за кр. судбени сто у Госпићу и Драгутин Брошан, за кр. судбени сто у Осеку. Председничким тајником стола седморице именован је већнички тајник истог суда Андрија Смодек. — Кр. уг. министар финансија именовао је кр. царинског вежбеника у Земуну Александра Каракашевића кр. царинским пријамником код цариварe у Кленку.

— **Двадесетпетогодишњица.** Пишу нам из Тителa: „Ово дана се навршује равно 25 година јавнога службовања општинског бележника Глише Врачарића у Тителу; родио се у Парабућима као син српског свештеника, те свршив добрим успехом карловачку гимназију, бијо је намењен за свештеника, но у оно доба затворише богословију, те је Глиша као сиромашак морао у бележнике, почев учити код на гласу бившег бележника Капетановића у Моноштру; отуд буде изабрат за бележника у Ковиљ Ст. Иван у Шајкашкој, где је затекао општину у највећем нереду, те се само њему приписати има, да је за кратко време ту занемарену општину уредио, општинско имање знатно умножио, школу, општинску кућу и бележнички стан подигао, без да је општина морала зајма дизати а становници терете сносити, те када је у Тител поново за бележника изабрат, оставио је у Ст. Ивану поред неколико хиљада форината готовине, примерно уређену општину.

У Тителу исто тако чекало је Глишу уређење општине и ту му је његовим истрајним трудом за кратко време испало за руком реда начинити тако, да је тителска општина не само у Шајкашкој, већ у целој жупанији једна од најуређенијих општина, што је само искључиво његова заслуга.

Глиша је вредан, савестан и примеран бележник Србин, који је за све време 25 годишњег тешког службовања умео и хтео и предпостављеној власти особито у дакашњим приликама угодити, себе чистог и узвишеног одржати, но није заборавио ни свој народ, ког је свагда својим умесним саветом послужио, многог од пропасти сачувао а многима опет и користи даним приликама учинио.

У друштвеном животу заузима Врачарић једно угледно место, уживa потпуно поверење својих суграђана без разлике вере и народности, поред тога је добар пријатељ, веран друг и брат; бедне је свагда, где год је могао, заклањао и материјално потпомагао; поздрављајући му 25-годишњицу ревносног службовања, желимо му да и надаље истраје и послужи на корист своје општине и народа. Живео!“

— **Две смртне пресуде.** Због малог свинчета, које је врло мало вредило, морао је платити главом свињар Стеван Хорват, који је украо то свинче од свињара Ђорђа Косића и Маријана Аврамовића у шуми „боку“ код Врбање. Оба ова свињара вијали су Хорвата с пуним пушкама и сваљен је на земљу са шест метака. Хорват је своје убице с уздигнутим рукама молио за милост за себе и своје двоје нејаке деце. Али Аврамовић се не смилова, него га убије из пушке из даљине од 15 корака. Пред судбеним столом у Осеку претресана је та ствар 28. јула (9. августа) о. г., те су Косић и Аврамовић у смислу оптужнице осуђени на вешала, и та се пресуда има извршити прво на Косићу, па онда на Аврамовићу.

— **Путовање краља Александра.** Српски краљ Александар кренуо се 4. (16.) о. м. на пут за Карлове Варе (Карлсбад.) Краљ је јутрос стигао у Беч. У пратњи његовој налазе се ордонанс официр капетан Чеда Марковић, мајор Љуба Лешјанин и лични лекар краљев др. Михл.

— **Учитељски збор.** Учитељски збор новосадског протопрезвитератског округа одржаће се 12. (24.) о. м. у Ст. Футогу са овим дневним редом: 1. Призивање Св. Духа. 2. Отварање скупштине. 3. Извештај одбора о поднетим радовима. 4. Практичан рад г. Ж. Алексића. 5. Расправа г. Ђ. Михајловића. 6. Одређивање места за идући састанак. 7. Евентуални предлози. 8. Критика на практичан рад и расправу.

Новости са стране.

— **Смртоносан двобој.** У недељу после подне посвађали се у Пожуну војнички рачунарски официјал Јулије Аугустић из Беча са потпоручником Василијем Калбасом од 72. пешадиског пука. Дошло је и до жестоке туче. Ономад у јутро био је између обојице двобој на пиштоље под најтежим условима. Калбаса, чији је пиштољ слагао, погођен је при првом пуцњу у врат. Пробијено му је вратно било и остао је на месту мртав. Узрок свађи беше супруга Аугустићева.

— **Фалб о критичним данима.** Познати професор Рудолф Фалб, који прориче тако зване критичне дане, држао је у Топлицама, у Чешкој, јавно предавање о критичним данима и о леденом периоду. Ту је говорио о погоди и шта утиче на њу: Месечеве мене, пасатски ветрови; морске струје итд., па је казао, како поступа он, кад поставља своју прогнозу критичних дана. У томе погледу ствар удешава са свим механички: Пошто одреди, како стоји месец према земљи, а то није тешко човеку, који се бави астрономијом и пошто узме у обзир и друге моменте, који утичу на погоду, он потражи у метеоролошком материјалу прошлих времена сличну констелацију у исто доба од године, па је уверен, да иста констелација мора причати и исту погоду. А као што имају у данима критични дани, тако и у извесним великим периодима времена долазе и критични периоди. Последњи такав период био је на 4000 година пре Христа и о њему се сачувало у свију народа предање о Нојевом потопу. Фалб мисли, да се такви периоди враћају сваких 10.500 година од прилике, дакле кроз 4—5000 година опет ће да буде такав потоп.

— **Епилог сибињској трагедији.** Ономад је војени суд у Сибињу изрекао пресуду у парници капетана Васертала, који је, као што је познато, убио поручника Гариболдија. Суд је једногласно ослободио Васертала, који је у пуној паради изишао пред своје судије и по прочитању пресуде салутирао, те првим возом отпутовао у Грац, камо је премештен. Том приликом преслушана је и Васерталовица, која је болним гласом исказала, да се није могла отрести љубавних понуда Гариболдијевих. Капетан Васертал је само чекао пресуду, па да покрене бракоразводну парницу.

— **Руси и Турци.** Немају с Турцима посла на граници само Срби, него и Руси. Руска патрола од 6 људи на граници у Азији опазила је 30 Турака, где секу гору, а уз сваког од њих била су по два оружана човека, већином војници турски. На позив руске патроле одговорише Турци огњем из пушака, на што и Руси стадоше пуцати. Турци почеше уступати, носећи рањене другове, а Руси заробише једнога Курда, који је служио у турској коњици. Тамо су Курди од прилике оно, што су на српској граници Арнаути.

— **Официр и амалин.** Један градачки лист јавља из Пегаве у Штајерској ово: Официри из Беча, који су били овде два дана на маниру, хтели су да се врате брзим возом кући. Том приликом даде један поручник неком амалину, по имену Вићентију Афенбергеру свој пртљаг, да га унесе у вагон. Амалин није сам могао да унесе пртљаг, те је чекао још једног амалина; поручник га због тога жестоко нападне, на што му амалин одговори: „Господине поручниче, немојте ме грдити за бадава!“ Поручник одговори: „Језик за зубе!“, а Афенбергер ће официру: „А и Ви, г. поручниче!“ Официр тргне сабљу и удари амалина по глави. Сведоци тог призора се узрујаше и за мало, па би између официра и публике дошло до туче. Амалина завише и однеше у стан, а начеоник станице узео је записник с официром, чија ће надлежна власт још узети ову ствар у своје руке.

— **Храњење војника шећером.** Прошле јесени, приликом великих маневара у Лотарингији, учинили су у немачкој војсци опите са храњењем војника шећером. У три батаљона одабрали су од сваке чете по 10 момака да их хране шећером, а по 10 момака узети су као контролори. За шећерну храну бирали су људе сиромашне и слабуњаве. Почели су са 7 комада коцкаста шећера на дан и терало се до 10—12 комада. Резултати су били ови: тежина шећерних људи већма је порасла, него-ли у контролора. Онда се показало, да шећер кроз дуже време задржава осећање глади, као да га на маршу на дуже време брзо умирује. Шећерни људи мање пате од жеђи, па је на маршу било довољно да узму који грумен шећера, па да дуже време не осећају жеђ. Дотични људи бивали су свежији, пошто су узимали шећер, и могли су јаче да истрају. А нису приметили за то време, да су се људи гадили од тог шећера. Још су и то приметили, да употребљавајући шећер, може на маршу да се са брзим успехом предупреди умор и капља (удар) од врућине. Из свега изводе то, да би војницима требало давати шећера у ове три прилике: као додатак дневној храни, као крајња храна за војника и предовољство за тврђаве и болнице и убојне бродове, најпосле као средство за опорављење на маршу.

— **Америчанин о новинарству.** У једном североамеричком листу пишу о новинарству. Како је у Северној Америци новинарство врло развијено, не ће бити згорега, да изнесемо, шта Америчанин пише о том занимању. Он вели, ко хоће да буде добар новинар, тај ваља да почне „службу“ као новинарски редов. За добра известиоца и за добра главна редактора или писца уводних чланака ишту се засебна својства и способности. Америчанин вели, да рад известиоца не држи да је користан за другу грану новинарства, за литерарну грану, зато он препоручује почетнику, који хоће да дотера до нечега вишега, да се ни по што не прима места, где би морао купити местне новости или извештавати о држаним беседама. Не зато што извештавање по себи није часно, кад се часно врши; али одгајање известилаца није најбоља школа за литерарну грану новинарства. Младом новинару, који хоће у „литерарном“ погледу да буде знаменит и користан, даје Америчанин ова два савета: да као новинар никога не походи, да би дошао до новости, и да никога не испитује. Америчанин признаје, да ти савети изгледају чудни, али ваљан новинар може да их се држи. Неопходно условље за успех у новинарству инстинкт је добар нос за новости и остало. Новинар треба да зна, шта публика свакако треба да чита. Ту се иште фини нос.

— **Јевреји у Галицији.** Колико у Галицији узимају Јевреји маха, може се видети из ових података. Пре 30 година само је 38 Јевреја имало у својину непокретна имања у селима; пре 10 година већ их је било 630. Од 1874. до 1892. г. 43.000 појединих комада земље прешло је у руке јеврејске. Ваља знати, да је у Галицији скоро сваки седми човек Јевреј.

— **Велика херцеговина Луцембург.** Велика херцеговина Луцембург (Луксембург) има 2.600 четвороуголних километара са 220.000 становника. Војске има ова мала велика херцеговина 150 момака, који се до потребе могу умножити до 250; осим тога има 150 жандарма; али за то има она у 129 општина 700 школа.

НОВИЈЕ.

Ишл, 4. августа. Преговори о поравнању одгођени су. Оба министра-председника и стручни министри састаће се 12. (24.) о. м. на саветовање у Будимпешти.

Уешингтн, 4. августа. Град Манила се предао Американцима безусловно.

Лисабон 4. августа. Министарска криза, која је наступила оставком министарског кабинета, решиће се до скора. Мисли се, да ће нов кабинет бити овако састављен: Луцијано де-Кастро министар-председник; пуковник Севастијан Талес рата; Бејрао иностраних дела; Еспрегвејра финансија; Олпоина правосуђа; Вилака марине.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Мадрид, 5. августа. Генерал-гувернер на Куби, маршал Бланко, телеграфски је поднео оставку и хоће да се врати у Шпањолску. Он то зато чини, што је закључен мир противно његовом савету, да се рат продужи.

Амстердам, 5. августа. Приликом свечаног улаза краљице Вилхелмине о крунисању 5. септембра о. г. начиниће 12.000 радника шпалир од станице до двора. Амстердамско грађанство поклонило је краљици златан интов, који вреди милијон форината.

знала, да се никада видети нећемо. У мојој души беснела је олуја тада, стезао сам срце, да му не прекину живот откуцаји бурни.

— — — — — — — — — — — — —

Ху, како је несносна и суморна та јесен. И у мени сада јесен благује јер је душа суморна... болна..... Дрхће-ли рука моја због те јесени? Је-ли да је суморан и сав живот човечји? Је-ли да је живот сан? Је-ли, Данице? О кад би отишла у сеницу малене баште твоје и погледала сада на сухо пожутело лисје, да-ли би ти оно будило какве успомене из оних сретно проживелих дана наших? Дали би се сетила младости тога лишћа, зеленила њиховога? О, како се негда несташни лахор играо њиме над главом нашом, кад сећасмо, исповедајући једно другом љубав нашу... А гледаш-ли га сада? Гле, један лаки поветарац оборио је можда то зелено лисје а други ће му живот сасвим покосити, разметути у пепео и однети у неповрат.

Зар нисам и ја такав један лист? Па реци ми, свете, шта је живот наш, није-ли само непросниван сан?

Гле, ено малено невинашце лежи на мајчиним грудима, успавано слатком песмом мајчине милоште, спава не знајући за јад, а снева са надом на живот пун среће... а мајка му тепа и љуби увојке златне и нежне ручице мале — — — — — — — и док оно тако о срећи снива, смрт леденом руком утрну зрак живота и за час покри могилу малу и подиже споменак камен!!

Па зар дакле живот није сан?

И док пишем ове редове улети у собицу моју лептирица бела, можда ни неколико дана нема од када познаде живот, а данас ће можда немилосрдна чија рука обележити последњи дан живота њеног!

Није-ли зар живот сан?

Сада ми баш паде поглед на бедну усамљеницу, мирисну негда ружу, што на мом столу спава вечитим санком. Узаман би дигао руку, да још једном осетим мирис њезин; увели листићи њени не мире више слађаним мирисом, јер је давно уништен живот њезин.

Није-ли дакле живот сан?

Па зар ничег сталног ничег вечног осим вечног Бога? Да, ничег! Неуморни посланик, смрт, све то обори и покоси та и најмањи цвет. Остаје само могила тужна, која те за кратко време сећа на прошлост, и нема споменика, који ће бити веран тумач, да обележи где сневам до оног суђеног данка непробуђеним санком.

Да — — да — — живот је, свете, сан! — — — — — — О, Боже! ала је суморна ова јесен — — — — —!

*

Нашао сам још и два писма на истом столу. Једно је упућено њојзи, а једно мени. Беше то последња молба пријатељева. „Не заборави — тако у њему писаше — на мене и испуни завет пријатеља свога, узми Даницу моју себи за жену.“

Ја сам га са радошћу испунио.

Ст. Бановци

Ј—н Ж. Б—а.

Просвета.

Женски заводи и клостери. Вршац—Оравица—Темишвар—Менцнинген—Минхен—Цирих—Париз. Написала Љ. Сладојевићева, управитељица Вишег Завода за васпитање девојака. Београд. 1898. — Брошурица од 66 страна, написана у веома оштром тону, у тону, у који би морао пасти свако, ко би хтео данас да пише искрено и озбиљно о нашем тако званом „вишем“ женском васпитању. У том питању су у нашем женском свету ужасно збркани појмови. Не може се порицати, да наш просветни апарат у целини узевши, не ради тако савршено, тачно, фино, па рецимо и виртуозно, елегантно, као што ради немачки па можда чак и мађарски. То не може ни бити, јер смо ми од скора почели живети свесним својим животом, од скора смо прегли да организујемо свој просветни апарат, и идемо за тим, да га усавршимо према својим материјалним средствима и умним силама. Ако наше просветне институције не стоје на висини данашњега времена покуцајте тамо где треба, да се поправи. То је и сувише важна ствар, а да се сме просто десертирати; таки не би имали права ништа тражити од оне заједнице моралне што се зове Српство, кад не сматрају школу као нашу заједничку и врло велику бригу, него нас остављају на цедилу. И што су ти десертери на вишем ступњу у друштву, све им се више зарезује та њихова несвест. Наше школе ма какве биле, увек више пристају нашем подмлатку него најсавршеније туђе. Ово треба да је аксијом. Наравно да ће ово тешко увидети они који имају фиксу идеју да је немачко и француско све боље од нашег, и који робују оној страховитој заблуди, да је знање језика исто што и васпитање. О овој теми би требало наше друштво више да размишља, а новине више да пишу. Као леп прилог тој теми можемо препоручити нашем свету и ову књижицу, која је интересно и пикантно написана.

Тих. О.

Трговина.

Нови Сад, 5. августа 1898.

Цене су биле: жито прве каквоће 8 ф. 30—40 н., друге каквоће 7 ф. ——60 н., зоб 4 фор. 80—— н., јечам 5 фор. —— н., кукуруз стари 4 ф. ——60 н., пасуљ бели 6 ф. 80—— н., жути 5 ф. 80 н., вика 7 ф. —— н., мухар 5 ф. — н., проја 3 ф. 40— н., репица 8 ф. 80 н. Вуна 80 ф. —— н. Све од 100 кгр.

Будимпешта, 1. (13. августа) 1898. год. (Извештај о житарској трговини од Манојла Манно Зиси (Em. Manno Zissy, Budapest, Petőfi-tér 3.) житарских и земаљских производа комисионарна радња.) — Време је било у почетку ове недеље топло и суво, доцније пак кишовито са сниженом температуром. У иноземству је било време за жетву сасвим повољно. Иноземске пијаце не јављају никакве промене. Понуде нису велике и ма да је у готовој роби мали преостатак, ипак се само дневне потребе покривају, се јер поред свег одупирања произвођача за доцније јефтиније цене очекивају. У Америци су доцнији термини већ сад јефтинији. Извоз је био приличан, а довози из унутрашњости су слаби. У Енглеској је посао лабав без веће промене у цени. На француским пијацама је цена за готову робу скупља. Што се тиче пак осталих светских житарских пијаца, то је био посао јако лабав и слаб, али поред свег тог није била јефтинија цена готовој роби.

Готово жито је две недеље на нашој пијаци слабо било нуђено. Млинови су неколико дана куповали живље и по скупљој цени, а доцније су престали.

Овонедељни промет у житу је изнашао 140.000 мтц.

Готова роба се на овдашњој пијаци по овим ценама продавала:

Жито ново од 76 до 81 кг. тешко 50 фор. 9.15 до фор. 9.90, 3 м., 100 кг.

Раж нова од фор. 6.80 до фор. 7.—, каса, 100 кила.

Зоб нова од фор. 5·70 до фор. 6.—, каса, 100 кила.

Јечам нов од фор. 5.90 до фор. 6.10, каса, 100 кила.

Кукуруз стари од фор 4.95 до фор. 5.—, каса, 100 кила.

Термини:

Жито за пролеће 1899.	фор.	8,23—24 н.
Жито за јесен 1898.	„	8.20—22 н.
Раж за јесен 1898.	„	6.49—51 н.
Зоб за јесен 1898.	„	5.37—39 н.
Кукуруз за август 1898.	„	4.89—90 н.
Кукуруз за мај јуни 1899.	„	4.15—16 н.

—

Течај вредности новаца на берзи у Будим-Пешти 5. августа 1898.

Ц. кр. дукати (нови)	5 ф. 67 н.
„ „ „ (стари)	5 ф. 63 н.
Дукати од 20 франака	9 ф. 53 н.

Јаван рачун

о приходу и расходу, који је постигнут на забави, коју је приредила 19. (31.) јула 1898. Добротворна женска задруга у Сентомашу.

Прихода је било: а) од улазницâ	88 ф. 50 н.
б) од прилогâ	43 ф. 70 н.
Свега	132 ф. 20 н.
Расхода је било	53 ф. 82 н.
Сувишак	78 ф. 38 н.

Добровољно приложише ова г. г:

По 5 фор. Зорка С. Дунђерска; **по 3 ф. 40 н.** Цвета Гавански; **по 2 фор.** Љубица Ал. Јанковић; **по 1 ф. 60 н.** Л. Бараковић апотекар; **по 1 ф. 20 н.** Стојан Павловић, књиговођа, Тоша Гавански мл., Олга Којић (Н. Сад.) **По 1 ф. 10 н.** Младен Гавански, Тоша Јанковић; **по 1 фор.** Наста уд. Дињашка, Љубица Р. Стефановић, Љубица М. Д. Манојловић, Драгољуб Стајић, Бошко Кекић, Вељко Каћански, Катица П. Коњовић, Нестор Белић мл., В. Везилић, Сима Шијачић, Иса Курјаков, Илија Јанковић, Божидар Борђошки професор (Г. Карловац), Јован Теофановић, Ангелина Н. Дунђерска, Марија С. Мајински, Сима Мајински; **по 80 нов.** Јулка Б. Плавшић, Јеврем Пивнички, Ал. Теофановић; **по 70 нов.** Никола Лазић, Лаза К. Манојловић; **по 60 нов.** Ната С. Сивачка, Милица Т. Хаџић, Божа Продановић књиговођа, Блументал Д., Љуба уд. Нићина; **по 50 нов.** Озреи Владисављевић-Каћански (Н. Сад.); **по 40 нов.** Марија уд. Туторова, Светозар Поповић, Нова Дунђерски; **по 20 нов.** Даринка Страјић, Нада Продановић.

Добротворна женска задруга свима горњим прилагачима изриче овим најтоплију благодарност, не шаљу пак свима онима, који су својим вољним суделовањем и заузимањем припомогли, да се овом забавом и моралан и материјалан леп успех постигао.

У Б. Сентомашу, 25. јула (6. августа) 1898.

Катица Л. Каћанска, благајкиња. **Марија Иванић**, начелница.

Огласи.

ГИМНАЗИЈСКА ОБЈАВА.

Школска година 1898/9. почиње 1. септембра по нов.; 29. 30. и 31. августа биће поправни испити, уписиваће се ученици и примати у I. разред, који докажу крштеним писмом (а сви и стари и нови ваља да га донесу) да су навршили 10. годину и положе пријамни испит.

У остале разреде примаће се на темељу школске сведоџбе.

Уписнину ф. 2·10 плаћају само они, који први пут ступају у гимназију; школарину 12 ф. на год. сви; осим тога по 1 фор. на библиотеку и по 1 фор. у фонд за набавку лекова болесним а сиромашним ученицима.

Ученици похвалног владања и доброг успеха у наукама могу поднети молбеницу, последњу школску сведоџбу и сведоџбу сиромаштва, која не сме бити старија од године дана — преко управе гимназијском патронату до конца месеца септембра ради опроста од плаћања школарине; а могу бити опроштени само доиста сиромашни ученици са сведоџбом I. реда с одликом, доброга I реда без и једне оцене довољне, и то само за једну годину, односно за I. течај, ако би дотични ученик пао у II. ред. Првошколцима не опрашта се школарина за I. семестар.

Ученицима се предају и факултативно облигатни и необлигатни предмети, и то: француски и мађарски језик од IV.—VIII. разреда, гимнастика и хармоничко појање и певање способнима свих разреда. Родитељима је дужност да своју децу сами доведу, и да им погоде стан у споразуму са управом.

У **Карловцима**, 15. августа 1898.

313 1—2 **Управа.**

ПОШТОВАНИ СУГРАЂАНИ
У МЕСТУ И ОКОЛИНИ.

Сматрам за своју најпријатнију дужност, што могу поштовано грађанство у месту и околини известити, да сам досадању своју, у Темерину (Бачка), једину српску трговину напустио, а примио на овдашњој пијаци у темеринској улици под фирмом: **Живко Теодоровић** (пређе) Пера Попадић, код златног шарана постојећу шпецерајску радњу у своју властитост, те ћу је даље под својим сопственим именом: **Владимир Крецулов**, код златног шарана, водити. — Извештавајући о томе поштовано грађанство, слободан сам уједно нагласити, да ће ми радња бити свагда довољно са свежом и разноврсном — у шпецерајску струку спадајућом робом снабдевена и да ћу у стању бити поштовану досадању као и будућу муштерију ма у ком погледу, како са мањом тако и са већом количином робе најсолидније, брзо и тачно послужити. Са молбом, очекујући од поштованог грађанства из места и околине обилатог поверења, остајем.

У Новом Саду, 5. (17.) августа 1898.

С отменим поштовањем

Владимир Крецулов, темеринска улица „код златног шарана“.

314 1—2

Школска објава.

У српским учитељским школама сомборским школска 1898/9. година почеће се 20. августа по старом календару.

У мушку учитељску школу примају се:

а) Младићи православне вере, здрави и благе нарави, који су барем у петнаесту годину живота ступили и IV. разр. гимназијски, реални, или IV. разред грађанске школе с довољним успехом свршили.

Такођер могу примљени бити и они младићи, који положе пред професорским збором ове школе са довољним успехом пријамни испит из науке хришћанске, славенског читања и малог црквеног појања, даље из рачуна, српског и мађарског језика, немачког језика, земљописа и отачаствене историје у оном обиму, у коме се ови предмети у IV. разр. грађанских школа предају. Овај пријамни испит држаће се само 20. августа по ст. кал. а доцније пријављени не ће бити том испиту припуштени.

б) За приправнице примају се Српкиње православне вере, које су барем у четрнаесту годину живота ступиле и IV. разр. више девојачке или грађанске школе с добрим успехом свршиле а при том су здраве и примерног владања.

Ученици и ученице, који у учитељску школу ступити желе, имају са собом донети крштено писмо, лекарску сведоџбу о добром здрављу и школску сведоџбу из последњега разреда и дужни су и ови пријамни испит из молитава и славенског читања положити. Женске имају још донети изјаву својих родитеља или добротвора, да ће их за време учења у овој школи о свом трошку издржавати, са потврдом дотичне општине да су они у стању то чинити.

Стан и храна само се у приватним кућама по предходном одобрењу управитељевом погодити може.

Приватни испити полагаће се 21. августа, а понављање испита држаће се 22. августа.

Уписивање приправника и приправница траје до 25. августа по ст. календару.

У **Сомбору**, 20. јулија 1898.

Никола Ђ. Вукићевић
српских учитељских школа
сомборски управитељ

312 2—3

ТРАЖИ СЕ

Србин РОДОЉУБ, који би једно **ЖЕНСКО ДЕТЕ** од $4^1/_2$ године из **добре српске** а сиромашне породице **ПОД СВОЈЕ УЗЕО**, пошто је мати дотичног детета остала удова а има више деце.

Родољуб, који би дете примити хтели, нека се обрате на адм. „Браника“ и нека за одговор у писму прикључе марку од 10 новчића.

304 3—3

НА ЗНАЊЕ.

Ученице српске више девојачке школе, биргершула и осталих школа примам у већем броју на исхрану и на стан са обвезом, да ћу поред свију домаћих потреба, које су повереној ми деци услови, водити истинску материнску дужност, а поред тога и строг надзор држати. У кући се говори мађарски српски и немачки.

СОФИЈА ГРГУРОВА,
Нови Сад, Богданова улица, број 4., у близини више девојачке школе и биргершула.

295 3—3

ЧУВАЈМО СЕ ОД ПОДРАЖАВАЊА И ФАЛЗИФИКАТА!!

За одржавање и неговање лепоте женскиња најбоље је средство свуда омиљена и светскога гласа:

„Корнелија помада за лице“.

КОРНЕЛИЈА-КРЕМ (законом обезбеђено).

Овај изврсно састављени **крем** заузима прво место међу свима помадама и улепшавајућим средствима за лице, јер не садржи **никаквих шкодљивих честица**, — **није мастан**, те већ после кратке употребе мора се скакоме допасти, пошто даје лицу изванредну нежност, свежу, чисту и младалачку боју, **што се никојим другим средством не може постићи.**

„**Корнелија помада за лице**“ је сигуран лек против: **бубуљица**, сунчаних пега, (Sommersprossen), црвенила носа, **митесера**, лишаја, **испуцане коже на рукама**, црвених флека и свију других **нечистоћа на лицу**, и т. д. и т. д.

ЦЕНА: **једна мала тегла са упутством за употребу 1 крупа, велика тегла 2 круне.**

Наручбине опремам уз потпуну дискрецију за готов новац или уз поузеће (Nachnahme).

ПОСЛУГА ТАЧНА И БРЗА.

Главна стоваришта у **Будимпешти**: Török József gyógyszertára, Király utcza 12. и Dr. Egger Leó gyógyszertára, Váczikörút 17.

Централно стовариште за поштанско разашиљање:

МИЛЕТА ЛЕСКОВАЦ, апотекар „код круне“.
Стари Врбас, (Бачка) број 50.

184 29—154

У мојој лекарници могу се добити у богатом избору и сви домаћи и страни лековити специјалитети превоји, париски специјалитети од гуме, сви тоалетни и парфимеријски предмети, и т. д. **по најјефтинијим ценама.**

Препродавцима велики рабат дајем.

БЕЗ КОРНЕЛИЈА ПОМАДЕ НЕ ТРЕБА ДА ЈЕ НИЈЕДНА ДАМА.

Против флека на лицу најбоље је средство „Корнелија помада за лице“ од апотекара М. Лесковца.

Кајлов лак за под,
Кајлов бели лак за столове, који се перу 45. н.,
Кајлова воштана паста за паркете 60 н.,
Кајлов златни лак за оквире 20 н.

може се добити само код:

Браће Вагнера у Новом Саду.

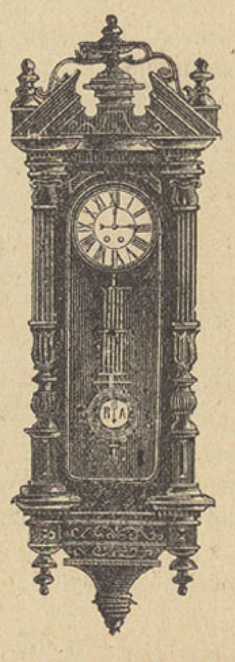

РАСПРОДАЈА.

Усљед дизања дућанске кирије принуђен сам моје целокупно сложиште златног и сребрног еспапа, и драгог камења

СВАКОМ ПРИХВАТНОМ ЦЕНОМ распродати.

Адолф Екфелд Нови Сад
главна улица **број 13.**
у кући Браће М. Поповића.

Уједно имам један сасвим нов бицикл по врло јефтину цену на продају.

308 2—20

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија Браће М. Поповића у Новом Саду.